

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 201 (9883) 1975 чыдаң август 27, среда 1925 чыда үлдээлгетинге, Өртөө 2 көл.

СЭКП-нин XXV съездининге уткуштур

СЭКП обкомунда, Министрлер Чөвүлелинде, облпрофчөвүлөдө болгаш ВЛКСМ обкомунда

ТУКТАРНЫ — МУРНАКЧЫЛАРГА

СЭКП обкомунун бюрору, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлели, Облпрофчөвүлө болгаш ВЛКСМ обкомунун районларын болгаш аймак-айылдарын партия, комсомол болгаш профсоюз организациалары, совет болгаш көдээ аймак-айыл органдары мал чөмчери белеткээр талазы-биле шалыпчы аймак үезинде ниятчан мал чөмчери-биле хандырар талазы-биле буттуг ажилдарды кылып чорутканын демдегледи. Чамдык бергелер турза-да, ниятчан-биле республикада ол үе иштинге барык 48 муң тонна ситенин, дөрт муң тонна будук-бурдуу, 670 тонна витаминин ситен даганын белеткен, эрткин чыдаң денелден элзон хойну кылган бооп турар.

Күш-ажылды дээр өргавизациянын иштиги кура-выларын ажыглаанын, аймак кылып шыдаар човну шуптузун массалык-биле өргавизациянын, мал чөмчери белеткелеринин ортузунга социалисттик чарышты дээштиргизип алыштырган ачазылда Бий-Хем, Кызыл Бай-Тайга, Мөңгүн-Тайга, Улуг-Хем районнарын колхозтары болгаш совхозтары мал чөмчери белеткээр талазы-биле ажилга белдик көргүзүлгелерин чедип алып аргалыг болган.

Мал чөмчери бүдүрер талазы-биле эң дээр түнелдерин «Шамбалыг», «Күш-ажылдыг хостуу» совхозтар чедип алган. Ол аймак-айылдарын коллективтери боттарынын аргаларын санап көргөп, мал чөмчери белеткээринин даалганын дыка ажыр күсүлдерин, мал кыштагаладышканынга организастыг белеткелерин болгаш көдээ аймак-айылдыг өскө-даа ажилдар үлгерит эрттерин түздөгөн.

Шалыпчы аймак үшкү он хонгууну түнелдеринин талазы-биле мал чөмчери белеткээрине күш-ажылдыг эң белдик бүдүрүктү Мөңгүн-Тайга (мурнуу зона), Бий-Хем (топ зона), Бай-Тайга (барлык зона) райондар чедип ал, ол үе дүргүзүлдө ситен белеткелеринин кемеледе өздөлгөн 14—52 хуу хандырды.

Кызыл, Ак-Довурак хоорайларын, районнар төптөринин болгаш чурттакчылык өскө-даа черлерин ажылчыннары болгаш алаба-лаакчылары, бүдүрүг болгаш албан черлерин коллективтери шалыпчы аймак эрттеринге илешпейлиг кырышкан болгаш оларын коллективтери ситенин, будук-бурдуу болгаш талазы-биле берген даалгаларын хойнуурузуула күсүлдерин хандырдыган бооп турар.

Ол бүтү-биле кады ситен кезер кампаанын үезинде малга бөдүүн чөмчери белеткээринин темпизин садалып турар чамдык чөмчөстөр база бар. «Скотопром» трестин совхозтары, Танды, Току, Эрайн болгаш өскө-даа районнарын аймак-айылдары малга чөмчери белеткелерин эң чөмчөстөрүдү турар.

СЭКП районнары болгаш райкомуннар партия организациаларында, ажык чоннар депутаттарынын Советтеринде колхозтарын болгаш совхозтарын удуруткучуларын да ниятчан мал чөмчери белдик хандырар талазы-биле үстүндө турар органдарын шийттирелерин күсүлдерин ам-даа сула веген турар.

СЭКП обкомунун бюрору, Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлелинде, облпрофчөвүлөдө болгаш ВЛКСМ обкомунда шалыпчы аймак үшкү он хонгууну түнелдеринин талазы-биле мал чөмчери белеткээрине күш-ажылдыг эң белдик бүдүрүктү Мөңгүн-Тайга (мурнуу зона), Бий-Хем (топ зона), Бай-Тайга (барлык зона) райондар чедип ал, ол үе дүргүзүлдө ситен белеткелеринин кемеледе өздөлгөн 14—52 хуу хандырды.

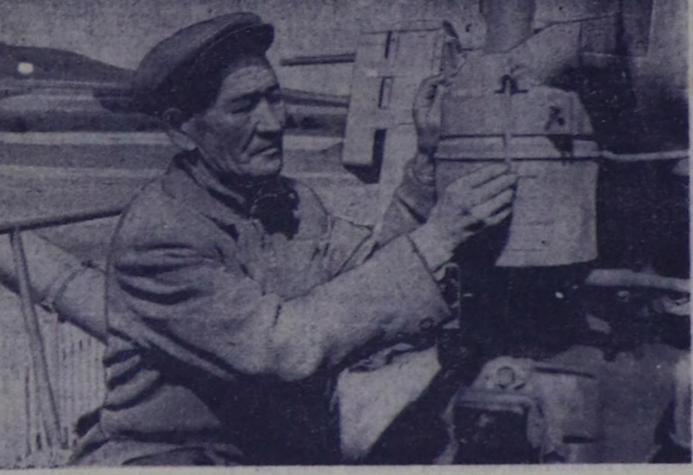
ШАЛЫПЧЫ АЖЫЛДЫ — ПАРТИЯНЫН СЪЕЗДИНИНГЕ

«СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы совет кижилер ийин-биле демдегелди. Ол чыгууда укур-дузалыг документ Тыва АССР-нин аймак-ишчилерин, бүгү совет улус ишчилерин, улам эки аймак-ишчилерин, бүдүрүлгелерин кура-выларын долуу-биле ажыглаарычче, күш-ажылдыг бүдүрүктү түнелдеринин соруук кырып, социалисттик чарыштың түтүгү белдик дугайында хей-айыл көндүрөн. Партиянын шийттирелеринде аймак-ишчилеринин чарыш дугайында Кизил хоорайныг улетуур-бүдүрүлгелеринде, албан организациаларында ажилга чоннарын иштин-хурдалары массалык-биле боопу эртин турар. Найм-салалыг тоонун бүдүрүлгелеринин бирээни — даараныг фабрикасына, Каа-Хемдин дөмүр-даш разрезинге хей кижини илештирилгизип иштин болган.

Кызылдың даараныг фабриканын коллективинин кезекчелерин бистин чуртувусту төөгүзүлдө дайгачык болуушун — СЭКП-нин XXV съездинин чээ күш-ажылдыг тилекчелер-биле демдегелээ согулгады. Ийчанаш амыг хүнерде бистин даараныг-чарышын хайышкыныг ажилда турар — дээш, удуз экономист Л. А. Уварова оон ийин боопуну чыгуузынга 1975 чыда кылдыган ажил-керектерге доктап, дооукчу чыдаң планын оонаалдарынын күсүлдеринин дугайында чыгыштарга амынаткан.

«СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы номчуп танышкан, мен болгаш мээ-биле кады ажилдап турар даараныкчы эш-өрүм бүдүрүп турар продукциянын шынарын экижидип, бригадаларын, элечелеринин, тус-тус ажылчыннарын ажилынын ажыктын бедидерин чедип алып бис — чедикшиңизин үндөткөн ыда. Хуула бем чыг планымн хуу-саа бетинде күсүткеним — партиягиз сиедиге белдем ол. Коммунист кижин болганым, ам-даа белдик көндүрүшкүчүгү, улам соруук кырышкын ажилдап мен — деп, иштин-хуралга санал берген мурнакчы даараныкчы Раиса Сумбаа чыгуалаан.

ДУЖУТ АЖААЛДАЗЫ: ШАЛЫПЧЫН КИРИПКЕН

«Шамбалыг» совхозтун ийи дугаар хову-трактор бригадалык чыгуу-төптүг, сугуур чээс чаап эрте берген соонда, аймак-айылдык чыгуулар трактористери, чыгып келген Чаа туттуңган, кыстап шымын туралга 1975 чыдаң күсүк дүжүктүн ажал алдында турсааткан митинг ачкыттыган.

Комбайннын, андазынын болгаш пресс-подпоршктер-диг тракторларын, күчүлүг «К-700»-терин, автомашина-ларын маркалар айы-биле чыксаан. Оларын мурнуунга бо дооукчу чыдаң тараа ажалдазынга киржир механизаторлары, чылаачылар, говарлар болгаш элчики мастерлер тускай хептериг тургулаан.

«Шамбалыг» совхозтун комбайнерлери бо дооукчу чыдаң 8606 гектар чыдаң тараа-зын ажаар согулгады. Ону чыдыр чок ажаал дээш совхозтун механизаторлары баштыг кестирелге дүң чыгыс дем-биле кирешкен.

Төрөз партиявистин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы солдунда улуг сонуургал-биле номчул, танышкан. Ону бүрүү-биле деткишкан, бистин совхозтун кижини бүрүүгө берген — сезон дүргүзүлдө 250 гектар чыдаң тараа-зын ажаар дээш даалганын азе көрүп, бо дооукчу чыдаң 500 гектарын дооукчу ажаар деп белдик хууузын ал тур мээ. Ону күсүлдер дээш бүтү күзүмүн, мержеж-лиги салыр мээ.

Оон соонда тараа ажалда-зын чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы эң чөмчөстөрүдү турар. «СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы совет кижилер ийин-биле демдегелди. Ол чыгууда укур-дузалыг документ Тыва АССР-нин аймак-ишчилерин, бүгү совет улус ишчилерин, улам эки аймак-ишчилерин, бүдүрүлгелерин кура-выларын долуу-биле ажыглаарычче, күш-ажылдыг бүдүрүктү түнелдеринин соруук кырып, социалисттик чарыштың түтүгү белдик дугайында хей-айыл көндүрөн.

ДАГЖЫЛАРНЫН СӨЗУ

Дугаар Каа-Хемдин дөмүр-даш разрезинин ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылары «СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалына турсааткан митинг хурал эрттирген. Агаа ух бүдүрүлгелеринин директору Р. Х. Шагнаметов илешке кылган.

Дөгжидер дооукчу чыдаң озаа күжешкенин ажилчыннары болгаш боттарынын удавас болуу байырлазы — Шахтер хүнүн чаа-чаа көргүзүлгелер-биле уткууруга белде. Олар эрткин 7 айларда 332 муң тонна көмүр-дашты казар, тургаш, 394,7 муң тонна казып, бүдүрүлгелерин 119 хуу күсүлдерин, Уе-шагын мурнак турар шалыпчы элечелер, бригадалар ай саньда немежиг ту-

рар. Чер үттээр стаяоукту мастери А. В. Смирнов, М. А. Рен 1975 чыдаң эрткин айларында 20 муң погон-метр черин өрүмүн какаш, чарыштын тилекчелерин болуп шыла-ры. Электровтор башчылары Л. Н. Кузнецовтун, машинист В. М. Гончаровтун эки ажилы база өскөдөгү үлгериле. Шахтерлар партия Төп Комитетинин танышканын, белдикте социалисттик хуууу-лгелерини кырыпта неместир ам-даа хей тонна көмүр-дашты Төрөз чуртка бээрн шийттирелээ.

«Шамбалыг» совхозтун ийи дугаар хову-трактор бригадалык чыгуу-төптүг, сугуур чээс чаап эрте берген соонда, аймак-айылдык чыгуулар трактористери, чыгып келген Чаа туттуңган, кыстап шымын туралга 1975 чыдаң күсүк дүжүктүн ажал алдында турсааткан митинг ачкыттыган.

Комбайннын, андазынын болгаш пресс-подпоршктер-диг тракторларын, күчүлүг «К-700»-терин, автомашина-ларын маркалар айы-биле чыксаан. Оларын мурнуунга бо дооукчу чыдаң тараа ажалдазынга киржир механизаторлары, чылаачылар, говарлар болгаш элчики мастерлер тускай хептериг тургулаан.

«Шамбалыг» совхозтун комбайнерлери бо дооукчу чыдаң 8606 гектар чыдаң тараа-зын ажаар согулгады. Ону чыдыр чок ажаал дээш совхозтун механизаторлары баштыг кестирелге дүң чыгыс дем-биле кирешкен.

Төрөз партиявистин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы солдунда улуг сонуургал-биле номчул, танышкан. Ону бүрүү-биле деткишкан, бистин совхозтун кижини бүрүүгө берген — сезон дүргүзүлдө 250 гектар чыдаң тараа-зын ажаар дээш даалганын азе көрүп, бо дооукчу чыдаң 500 гектарын дооукчу ажаар деп белдик хууузын ал тур мээ. Ону күсүлдер дээш бүтү күзүмүн, мержеж-лиги салыр мээ.

Оон соонда тараа ажалда-зын чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы эң чөмчөстөрүдү турар. «СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы совет кижилер ийин-биле демдегелди. Ол чыгууда укур-дузалыг документ Тыва АССР-нин аймак-ишчилерин, бүгү совет улус ишчилерин, улам эки аймак-ишчилерин, бүдүрүлгелерин кура-выларын долуу-биле ажыглаарычче, күш-ажылдыг бүдүрүктү түнелдеринин соруук кырып, социалисттик чарыштың түтүгү белдик дугайында хей-айыл көндүрөн.

Дугаар Каа-Хемдин дөмүр-даш разрезинин ажылчыннары болгаш инженер-техниктиг ажилдакчылары «СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалына турсааткан митинг хурал эрттирген. Агаа ух бүдүрүлгелеринин директору Р. Х. Шагнаметов илешке кылган.

Дөгжидер дооукчу чыдаң озаа күжешкенин ажилчыннары болгаш боттарынын удавас болуу байырлазы — Шахтер хүнүн чаа-чаа көргүзүлгелер-биле уткууруга белде. Олар эрткин 7 айларда 332 муң тонна көмүр-дашты казар, тургаш, 394,7 муң тонна казып, бүдүрүлгелерин 119 хуу күсүлдерин, Уе-шагын мурнак турар шалыпчы элечелер, бригадалар ай саньда немежиг ту-

рар. Чер үттээр стаяоукту мастери А. В. Смирнов, М. А. Рен 1975 чыдаң эрткин айларында 20 муң погон-метр черин өрүмүн какаш, чарыштын тилекчелерин болуп шыла-ры. Электровтор башчылары Л. Н. Кузнецовтун, машинист В. М. Гончаровтун эки ажилы база өскөдөгү үлгериле. Шахтерлар партия Төп Комитетинин танышканын, белдикте социалисттик хууу-лгелерини кырыпта неместир ам-даа хей тонна көмүр-дашты Төрөз чуртка бээрн шийттирелээ.

«Шамбалыг» совхозтун ийи дугаар хову-трактор бригадалык чыгуу-төптүг, сугуур чээс чаап эрте берген соонда, аймак-айылдык чыгуулар трактористери, чыгып келген Чаа туттуңган, кыстап шымын туралга 1975 чыдаң күсүк дүжүктүн ажал алдында турсааткан митинг ачкыттыган.

Комбайннын, андазынын болгаш пресс-подпоршктер-диг тракторларын, күчүлүг «К-700»-терин, автомашина-ларын маркалар айы-биле чыксаан. Оларын мурнуунга бо дооукчу чыдаң тараа ажалдазынга киржир механизаторлары, чылаачылар, говарлар болгаш элчики мастерлер тускай хептериг тургулаан.

«Шамбалыг» совхозтун комбайнерлери бо дооукчу чыдаң 8606 гектар чыдаң тараа-зын ажаар согулгады. Ону чыдыр чок ажаал дээш совхозтун механизаторлары баштыг кестирелге дүң чыгыс дем-биле кирешкен.

Төрөз партиявистин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы солдунда улуг сонуургал-биле номчул, танышкан. Ону бүрүү-биле деткишкан, бистин совхозтун кижини бүрүүгө берген — сезон дүргүзүлдө 250 гектар чыдаң тараа-зын ажаар дээш даалганын азе көрүп, бо дооукчу чыдаң 500 гектарын дооукчу ажаар деп белдик хууузын ал тур мээ. Ону күсүлдер дээш бүтү күзүмүн, мержеж-лиги салыр мээ.

Оон соонда тараа ажалда-зын чарыш дугайында СЭКП Төп Комитетинин доктаалы эң чөмчөстөрүдү турар. «СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» партия Төп Комитетинин доктаалы совет кижилер ийин-биле демдегелди. Ол чыгууда укур-дузалыг документ Тыва АССР-нин аймак-ишчилерин, бүгү совет улус ишчилерин, улам эки аймак-ишчилерин, бүдүрүлгелерин кура-выларын долуу-биле ажыглаарычче, күш-ажылдыг бүдүрүктү түнелдеринин соруук кырып, социалисттик чарыштың түтүгү белдик дугайында хей-айыл көндүрөн.

КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙГА ДУЖУТ АЖААП АЛЫШКЫНЫН, КӨДЭЭ АЖЫЛ-АГЫЙ ПРОДУКТУЛАРЫН БЕЛЕТКЭЭРИН, МАЛ ЧЕМНЕРИН МӨӨН-НЭЭРИН, МАЛ КЫШТАГЛАДЫШКЫНЫН ОРГАНИЗАСТЫГ ЧОРУДАРЫН БОЛГАШ ЧАСКЫ ТАРЫЛГАГА БЕЛЕТКЕЛДИ ЧЕДИИШКИННИГ ДООЗАР ТАЛАЗЫ-БИЛЕ БОЛДУНАР-ЛА ЧУУЛДЕРНИ КЫЛГАН ТУРАР УЖУРЛУГ.

(«СЭКП-нин XXV съездинин төлөптүг уткуур дээш социалисттик чарыш дугайында» СЭКП Төп Комитетинин доктаалында).

Н. В. Подгорный Төрөз чурттуң шаңналдарын космонавтыларга тывыскан

ССРЭ-нин Дээди Совединин Президиумунун даргазы Н. В. Подгорный августун 25-те Кремльге совет космонавтыларга Төрөз чурттуң белдик шаңналарын тывыскан.

«Союз-19» совет кораблыг АКШ-тын «Аполло» кораблы-биле кады космоска ужуушкуну чедикшиңизин кылганын дээш бис улуг эрес-дизин болгаш маалымдыг болгаш дээш Ленин орденнерин база ийги «Алдын Салдыс» медалдарын Совет Эвүлелинин Маалымдары, ССРЭ-нин ужуу-дуку-космонавтылар А. А. Леонов биле В. Н. Кубасова тывыскан.

Орбитаның «Салют-4» эртем станциязын болгаш транспорттун «Союз-18» кораблыг ужуушкуну ачканын база ол үе эрес-дизин, маалымдыг чоруу дээш Ленин орденнерин болгаш ийги «Алдын Салдыс» медалдарын Совет Эвүлелинин Маалымдары ССРЭ-нин ужуу-дуку-космонавтылар П. И. Клавчук биле В. И. Севастьянов ошар алганнар.

Петр Клавчук биле Виталий Севастьяновтун космоска бистин чурттуң космонавтыларын төөгүзүлдө эң-не үр болган ужуушкуну база улуг чедикшиңиз бооп турар. Олар эртем, техника, медицина-биология талазы-биле шынчелдерин болгаш дуржулгаларын дыка хей ийги-бүрү программаларын күсүткөн, кылган ажилдарын түнелдерин көргүскөн хей материалдарын черде экилелген бооп турар.

Орбитаның «Салют-4» эртем станциязын болгаш транспорттун «Союз-18» кораблыг ужуушкуну ачканын база ол үе эрес-дизин, маалымдыг чоруу дээш Ленин орденнерин болгаш ийги «Алдын Салдыс» медалдарын Совет Эвүлелинин Маалымдары ССРЭ-нин ужуу-дуку-космонавтылар П. И. Клавчук биле В. И. Севастьянов ошар алганнар.

Космосту шийтчил, ажылдарын маалымдыг чоруктарынын чыл демдегелдиңиз база биж кайтамчыктыг арны кийр берттиңизин деп, Н. В. Подгорный шаңнактанарга чыгуалаан. ССРЭ-нин космонавтылары Алексей Леонов, Валерий Кубасова болгаш АКШ-тын космонавтылары Томас Стафффорд, Дональд Слейтонга, Фред Фрэндыга башкартып, кижини төлөптүгүңиз төөгүзүлдө чурттар аразы-нын ий-не баштыг космостун орбиталыг комплекси-нин ужуушкуну чедикшиңиз боттарынын чоруктары. Орбитаның «Салют-4» станциязын ужуушкуну кылган совет космонавтылар Петр Клавчук биле Виталий Севастьянов оон соонда каш-ла хонгайла черге эң келгенер. Ийчанаш бөгү бистер мында салгерге шаңналарын тысыр, бистин алдарыг шаңналарын, космостун эрес-дизин шийткелерин алдар-кылар дээш чыгып белет-дир бис.

Космостун «Союз-19» болгаш «Аполло» кораблыг-биле кады ужуушкуну чедикшиңизин кылган совет космонавтыларын болгаш америка астро-навтыларын ужуушкуну ачканын бистин чурттарың эртемдеринин, конструкторларын чыдаң чыдаң ийгиликтерини бөгү кижини төлөптүгүңиз амыр-амалыга ужуу-дузалыг эңс согууларарын эрге-ажыктары дээш үр-түңдөлгөңиз кады ажилдарарың үлгер-чтээ болган.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

Л. И. Брежневтин бо өстөрүндө чурттарга эртем-техниктиг пресективаны эвес, харын-лаа политика талазы-биле улуг утканын илерики турар-дыр.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

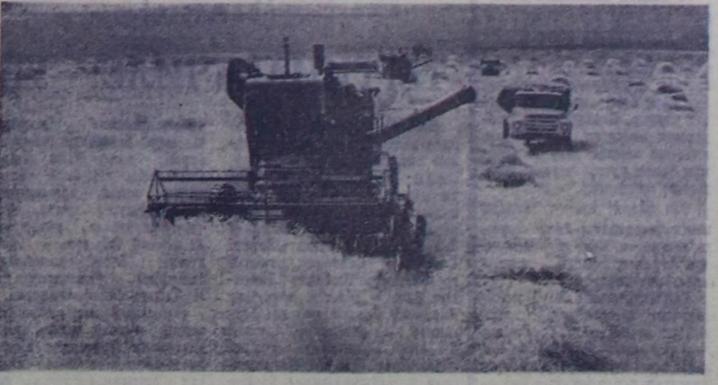
«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кылган. СЭКП Төп Комитетинин секретари Л. И. Брежневтин космостун совет болгаш америка шийткелерин чоруткан болуушун баштыг демдегелдиңиз алырга, «Союз-Аполло» дээр-ге, «орбитага келер үеңиз эртем станцияларың эге хөмүр» бооп турар.

«Союз-Аполло» программаны чыдаң чыдаң күсүткөңиз. Төөгүч бир-ле дугарында ийи чурттуң космос кораблыг-ини ужурашп туутурун бот-тандырып, астрофизиктиг, медицина-биология, технология болгаш геофизиктиг чыдаң дуржулгаларын кыл

Чоёй Қазақстанның совхозтарында боғаш қолхозтарында тараа ажап алдымқыны қианын түзүткен. Тараа шөдерінде 2.5 муң комбайнлар, оларның арзында ма мараның «Сибиряк», «Нива» дээр машиналар ажылдап турар.

Хөмүк күзүн чапкып тараан куауытырны бир дугаарында ажап ап эгелен. «Мирновская-808» дээр сорт мында гектардан-на 34 центнер бооп турар.

ЧУРУКТА: совхоз шөдүнде кымыл-тасты ажаап ап турары.

(СЭТА-ның фототехникасы).

Бүгү дигтерден

ВАРШАВА. Бытом хоорайда хеп фабрикасы совет сатып алычыга бө чылым 185000 ажыг кюстюмнери чорудуп берген. Арткан дөрт айларын иштинде Совет Эвилелинге 100000 ажыг кюстюмнери база чорудуп боор.

МОГАДИШО. Сомалияны күрүсе секретарынын чөүрөсүнүн чарыкын сугулар августун 28-тен эгелеп чурт-тап уадуу болган кижр садар бараан чүдөдөринге туу салыг агентидеринге берген бүгү лицензияларын күш чок болдуруу. Уадуу болган кижр садар талазы-биле хоабашкы бүгү айтырларын садыг палатазын чыныда тускай тургускан комитет шийтирээр.

ЛИМА. Перуда чаа информация алабын — ЭСИ-ни (Экспресс де сервисно информативос) тургусканын албан азуу-биле чараман. Ол албан чери чурт иштинде социал-экономикалык чарыкталарын болган дагыткамыз болушкунуларын дугайында информацияны азыр, ажылдап кылдыр болган оларын үш дил кырында непертерид.

Португалияда болушкуннар

ЛИССАБОН. СЭТА-ның көрр. Э. Новалевтун дамытыны: Португалияда политикалык байдал мурункуу хөвөр шаары бооп турар. Августун чөүрө дөрттүң орай кезежизине АНИ агентиде Португалиянын президентин Кошта Гомештин диниалын дагыткан. Ол диниалыг президентин канцелиярынын ол-ла хувиун эргенинде дамыткан албан укурунда диниалын буруу-биле күш чок болдуруган. Ол диниалыг да Революстү Чөүрөдө эге организаастаа дугайын чугаалап, Чепсектиг Күштер Шимчөшкенин Ассамблеянын ролун ошалап демделген. Анза ол иштин Васку Гонсалешке башаткан беш дугаар туу чаканын эрге-чагыр-нын тудуу турарын баа бадыткан турган.

ИКН-ниң Чингине секретары Альвар Буньял Компартиянын Эвога чыгалырган массалыг митингинге чүвө чугаалаан, португал улуу демократтыг хосталгаларын камгалаары-биле демисекторинге буруу шийтиривик болган фашистат аяктауурун катеп тургустуварын бодур-бас деп, медегелген.

Чөүрөдө күштерин чагыгы аяп улам быжыгалары-че А. Буньял кийгирган, олар контрреволюстү күштерин чылача маан, барыын үзөлдиг чакакты тургузар планга шийтишкен, күрөв өрткөлдөй бодурбай барып шыдаар деп демделген.

Чуртун депшиягелиг күштери Португалияда политикалык байдалыг чөгүмчүлүг бодуруу дөң демселди соксалпай турар. Депшиягелиг партияларын төлөлекчилери биле ЧКШ-ның революстү офицеринин аралыга чөвүлө хураалыг түнелелде реакцияла удуу казы төдө-люшкенин организаастар, революстү болушкунуларын улам кадыктар дөң чыгыслай органи — Тур секретариаты» тургусканын дугайын дыпталган. Секретариатын составында сес партияларын болган организацларынын, оон иштинде Португалиянын Коммунист партияларын болган Португалиянын Демократтыг Шимчөшкенин төлөлекчилери кирген.

Олар депшиягелиг чыгыслай фронтуну тургузар сурулга-биле бүгү күшүн салырын чөп күштерин кадыкылган диниалында айткан.

Олар депшиягелиг чыгыслай фронтуну тургузар сурулга-биле бүгү күшүн салырын чөп күштерин кадыкылган диниалында айткан.

РИМ. Этке болган эът кылгаларыга өрткөтк доктаал оуп турары хүй миллион италиянчыларга оу садып аларын улам-на бергеделиг турар. Статистиканын төн институту-нун дыпталканы-биле алырга, өрткөтк чыдын ол-ла үеин-давын-биле депсөргө, бо чыдын баштайгы дөрт айлары-

НЬЮ-ЙОРК. Лордетаада (Огайо штат) «Джелерал моторс» компаниянын чылыда заводунун автомобиль тудукуларынын ажыл соксалдыкыны тинделсе-биле доозулган. Ол булурулге чыгыне күш-ажыды интенсификаастарында ажычылган уаураанган-

Чөүрөдө күштерин чагыгы аяп улам быжыгалары-че А. Буньял кийгирган, олар контрреволюстү күштерин чылача маан, барыын үзөлдиг чакакты тургузар планга шийтишкен, күрөв өрткөлдөй бодурбай барып шыдаар деп демделген.

(СЭТА).

ЧАА ОНЗА П Л А Н

НИКОЗИЯ. (СЭТА). Чуртун экономикалык хөгжүдөрүнүн өмүг үшкү бөш чыл планын (1972-76 чылдар) солору 1975-1976 чылдарын онза экономикалык планын Киприин чылаа хулуун алган. Онза планын кол сорулгазы — ажыл чок чорукту кызырары, булурулуун катеп тургустуу болган иденкейжидери база дескенинни болган чурткачы чоңуна өске-даа кезектеги амыдарларын дөңсөткөн экижидери чыдырары болур деп, паралага конфедерацияга сай министр А. Панакиде медегелген. Эрткен чылын чыын болган шөргө эргилген болган оон соода болган болушкунулар чуртка шындык экономикалык бергедешкенин билдирган. Онза планын күрдүгүн чүдө-лөр ботландары 15-дан 20 муң чедир кижилери ажыл-биле хандырар аргам бээр.

Ч А Н Г Ы С - Э П Ч Е К Ы Й Г Ы Р Ы Г

БЕРН. (СЭТА). Монополияларын болган банкларын эрге-чагырарын кымыларлар, монополисттер өй уадуу булурулге чураткан националиастар, удуу капиталдын байкаларында болган орууларга депшиягелиг үндүрүп оонар — иштинде оонор-на-биле күш-ажылдан швейцар партияны 1975 чылдын октябр төчүтүндө болур чуртун парламенттинде сөд-галдаа белеткелдин калбак кампаниянын чөүрүп эгелен. Швейцар коммунисттер ажылчын антымы, чуртун бүгү ажылчын чөвүтү амыдар дөңсөйиш бөддөр, күш-ажыл-

дык байдалы экижидер дөң, ажыл чок чорукту айылыныла удуу демселге сырып каттыдырыңче кийгирганнар. Партиянын Төң Комитети чөвүтүң организацларында автономисттерин ажылчын шимчөшкенин чыгыслай фронтуну тургузарын сүмө-лөп деп, КШШ ТК-ның секретары Х. Хофер медегелген. Базельде, Женевда, Вода (Вадтла) КШШ-ның «можу организацлары» ам боур деп турар согулдаа кандидаттарын ишти дамыын тургузуу алган кижирин социал-демократтарга санадаан деп, Х. Хофер демделген.

СОЮ ИРЛАНДИЯДА БАЙЛА ДҮНҮКТҮРҮГ

Сою Ирландияда байла дүнүктүрүг болушана. Беафастага болган Лондондерге протестаны улагың чаргы шөргө организацларынын кезиктиривик өскү-көчө боо-чөксөктин сегирин алымыкынар болушана. Олурткен болган бадылган-даа кижилер бар. Интервьювание дугайында хойбулуку күштүг бооп эгелээнинин 4 чыл өкө-биле

ХОЛБАШТЫР КАТОЛК ЭВӨП

холбаштыр католк эвөп кезининч төлөлекчилерин кылган чыккалычыче протестаны ажыкчаларын халааларын соода ол можуа дүвөрүзүнн байлаа катеп эгелен. ЧУРУКТА: Лондондеринин күдүмчуларында сегиржи алдымыкынар. АП-СЭТА-ның фотолу.

ТИМОРДАН МЕДЭЭЛЕР

КАНБЕРРА. (СЭТА). Билде кзын турар медегелер суугаар дугайыга, португал Тиморун губернатору Л. Пьеринтан демисектин турар ийн партияларын — Хамаарышпас Тимор дөңсө революстү фронтуну (ФРЕТИЛИМ) болган Тиморун демократтыг эвилели (УДТ) партияларын аралында чугаалайшыкыларын чорудар дээр оралдыкыны чөвүлө чөк бооп төгөл.

УДТ болган ФРЕТИЛИМ-нин аралында чөвүлөткөн үндөкчө база-ла иштинде аттыг ортулукту чөк таазамында турар уадуу эвөп португал колониянын кезир үеде күрөч тургузуу дугайында алтынч бооп турар. ФРЕТИЛИМ хамаарышыс чөвүтү доо-лордан тыспарын непер турар. УДТ-ның төлөлекчилери Португалия-биле сырып ха-

БАНГЛАДЕШТЕ БАЙДАЛ

ТОНО. (СЭТА). Бангладештин радионун диниалында биле алырга, армиянын дөңсө дугаалдыг кижилеринин ара-гында өскөргөлдөрүн кылган. Бангладештин армиянын штабынын пачалыгынын болган оралдыкына чаз кижилерин — генерал-майор Э. Рахманын болган бригада генералы Х. М. Иршадты тоңу-лаан. Мурунда хостала армиянын кол командиринин чыгыр турган генерал М. А. Г. Османнин камгала айтырларын талазы-биле президентин чөвүлөкчиз кылдыр тоңу-лаан.

Мушжубур Рахманын чалаанга удурааныш турган «Понго» болган «Итифак» деп союуларын оларын мурунку эолеринге өрткөтк бөрия

ДЕЛЕГЕЙДЕ ОРУСТАП ЧУГААЛАП ТУРАР

сөргөй Бодур ужурауу кылдыр сапан турар мен—деп, ол чугаалап. Чуртун чөпүң эки билер дин, оон дини билер херек. Мзын чуртумда орус дылга сонуургал чыл-чымы-биле өвүп турар.

Сессияга каанды айтырларын чугаалайып көргөйлө? Элеэн кай айтырмын анза чугаалааным.

Делегейде орустап чугаалап турар

сөргөй Бодур ужурауу кылдыр сапан турар мен—деп, ол чугаалап. Чуртун чөпүң эки билер дин, оон дини билер херек. Мзын чуртумда орус дылга сонуургал чыл-чымы-биле өвүп турар.

Сессияга каанды айтырларын чугаалайып көргөйлө? Элеэн кай айтырмын анза чугаалааным.

Сессияга каанды айтырларын чугаалайып көргөйлө? Элеэн кай айтырмын анза чугаалааным.

Сессияга каанды айтырларын чугаалайып көргөйлө? Элеэн кай айтырмын анза чугаалааным.

Сессияга каанды айтырларын чугаалайып көргөйлө? Элеэн кай айтырмын анза чугаалааным.

МАКТАЛДЫГ ТУДУГУЖУ

Ак-Довурак хоорайнын Постоянныла «Тыва даг-дугу ту-дуг» эргелелинч кюторазмын чыныда «Тудугун эи дээр кижилери» деп кзын Хундүлөт самбыразында хөкөк чуруктарын магалдап, чогуу кымыар мида барын сонуурган көрүп турумда, ажылчын хептиг ийн анык оолдар чедип келген:

Хемчик уулула Ак-Довурак суурунун атуураа алтын, ажылчын хаймыгып эгелен. Ынчанга оон сеткил-чүрө төрөэн Хемчинин—Ак-Довуракче чаб-гаар кийгирип эгелен. 1963 чылда ол Ак-Довуракка чедип келген. Тыва АССР-нин алдарлыг тудугчуу, коммунист Салчак Кара-оолдун дашчы бригаданын ол ажылдап эгелен. Донгак Хүремеесинин ам 12 чыл иштинде Ак-Довурак хоорайнын ийн-бүрү тудугтарында ажылдап келген. Оон шөвөр холдары — 4,5 каат чуртгалга бакыныры, удуу Кувьтура ордуу, амгы фабрика-нын бири эвөчтө, профтехучилище, кыслордот станицынын дөң, чүнү кылмышан дээр!

— Ол ам кайда ажылдап турарын, таныр сйлөр бөр?— деп олардан улаштыр айт-дым.

— Бо чылын бириг чар-тылыда Кызыл-Мажалыкта эът комбинатынын тудуун тудуу турудуусу, а июль айда «Тыва даг-дугу» комбинатын ийги элчөөн ажылаага киндерия дүргөдөлүн-биле мида галесер тудууна келдиис. Лагаз фабриканын артында доорурап ол галесерин дамы-чытыр Элегейнин аягыр апы-ларын төгөр боор бээр. Галесер-нин тудуу барып бир кило-метр ажык чөдө шөйдөгөн болган оон доорам сөс, а бе-диян — үш метр кире туубу-дан кылган, хоалай хөвиринг тудуу.

— Ол бистин бригадала ажылдап турар кижилер, Ак-До-вурактын Степная кудумчу-ауында курттан турар, бакы-нычыне автобус-биле чоруптуу— деп, олар менэ тайылырлап бердилер. Мурунчкы тудугчу Донгак Хүремеесин Оолактын ат-сыын бижип алган, ам оон ажыл-ижи, амыдарлар-чуртгалгазы-биле таанып, чугаалайып дөңсө чоруптуу.

— Ол бистин бригадала ажылдап турар кижилер, Ак-До-вурактын Степная кудумчу-ауында курттан турар, бакы-нычыне автобус-биле чоруптуу— деп, олар менэ тайылырлап бердилер. Мурунчкы тудугчу Донгак Хүремеесин Оолактын ат-сыын бижип алган, ам оон ажыл-ижи, амыдарлар-чуртгалгазы-биле таанып, чугаалайып дөңсө чоруптуу.

— Ол бистин бригадала ажылдап турар кижилер, Ак-До-вурактын Степная кудумчу-ауында курттан турар, бакы-нычыне автобус-биле чоруптуу— деп, олар менэ тайылырлап бердилер. Мурунчкы тудугчу Донгак Хүремеесин Оолактын ат-сыын бижип алган, ам оон ажыл-ижи, амыдарлар-чуртгалгазы-биле таанып, чугаалайып дөңсө чоруптуу.

— Ол бистин бригадала ажылдап турар кижилер, Ак-До-вурактын Степная кудумчу-ауында курттан турар, бакы-нычыне автобус-биле чоруптуу— деп, олар менэ тайылырлап бердилер. Мурунчкы тудугчу Донгак Хүремеесин Оолактын ат-сыын бижип алган, ам оон ажыл-ижи, амыдарлар-чуртгалгазы-биле таанып, чугаалайып дөңсө чоруптуу.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

Ийн чыл болгаш-ла орус дыл-биле чугаалаар кижилериниң саны миллион хере кижиге ковуен турар.

ЧҮРЕКТИҢ КҮЗЭЭНИ-БИЛЕ

Чайны орман үзүшкө күнү үнөй калың-ла бир чуртутулмас күштүгү шыккан болур. Ийги эртеңерини бираз өйдө, хун адын хорайды герелдерин харам чока төрөн чөриги кырылче чакып турда, амы-хууда хөрөм азай-биле суур үстүгүнө бар чорзая мен. Меңоо утукштур хөрөжөн кижы басып кел чор. Шап ыкча орте-дир, кайы-бар албан чөриги ажилчымы-ла боор, оон башка даң халазы-биле дөңгө хөдөйлү үнөр кижилер ховар болгай деп ишпаке боап чордум. Чог ындж эвөс болуу.

Хандагайтын № 1 элси-сактын өргөдөчү, школага шаанда кыды өөрөнчү турган чыгыс классчы Санжыкова Сандан болду. Амыр-менди солушкан:

— Эртеңини ала, «эрте турган кижы эердик айт көр» дөңгө болгай, чүвү көрдүм, мон? — деп баштапчандым.

— Эртеңес аржажак. Сеп-тедвис эгелөөн. Сержинде чургайлап киритер деп дугурушкан улус бис, өөрүм чыгыс берген боор — дөңгө, асче-салтын уучте көрө-дир.

Амыр-менди оон өөрү мида келбөөн хире боорга, амыр-менди-чуртутулганын, ажил-чикини дугайында оон айтырып, солуштурганым.

— Ажилдап, чурттап, ажил-теп азырап чорур бо-ла ийли — деп, ол кыскамы-биле чуга-лай-дыр.

«Ажилдап, чурттап, ажил-теп азырап» — дөңгө оон сөстөрүн хандык болуп, чугаалакшы турганым чыгыс классчынын амыр-менди ортугуче хал көрүп келдим.

1958 чылдын күзү. Торгалык болган Сагым сес чыл школаранын доокучулары Хандагайты ортумак школарынын доокучулары-биле катчы аллап, тоску классчылар болуп өөрөнчү эгелөөн бис.

Ол үенин өөрөнчүлөрү колхозтарга чай санында-ла ажилдап болган ажил-биле таныш, оон калыг, чымыштын бажыр аларган. С. Сандан база-ла төрөн колхозууга өскөн болган ажилдап деп сөстөн далдараваан. Ынчалза-да чаш уруглар ажаап ажилдап дөңгө дүрбаш-биле ситен бөлери деп эвөс болгай.

Маназ кижини кижизиг көзүшкүмү, эвелеп, эвелек азы-чачы, сагыш-човалтыр чорур ач чугула.

«Оон башка та чөсө ненин эрбегин асып диннар алаар чүвө. Ол ийги чугула харымсалтыг мергежилди чуретки күзөөни-биле ийнар шилп алган.

Оон бөр ажил-ничи оон беш чыл өрткөн бо. Оон беш чыл дугурутуу кижини амыр-менди хандык берген эскерилгелер турбас боор. Сагыш-сеткилдери талалар ойлап, талалар өөрүшкү-биле долдунган шактаран эгелөөш, идегелди эш-өрү-биле ажит-чакыт чогу-биле сүмөлөжир алаар берге таварылгалар-ла тургулаар-ла болгай. Чыгыс организацига оон беш чыл дугурутуу шуут ажилдап деп чүвө кижини ук ажилга бердингенин ба-за бир тодаргай херетини-дир.

Ажилыга Эзулут бердинген, ол дөңгө үргүлүч сагыш човал, «аарым» чорур кижини ху-да үлөгер-чакыа кыды ажилдап турар эш-өрүнгө, коллектив-инге чатага салдырган.

Асче-салта чоктаа чаа ажилдап кирген анык кыс-тарга С. Сандан арга-дугуру-галык дамчып бөриден ал-гыда, оларын Эзулут дамчы-кычым болуп турар.

Асче-салт — келер үенин кижилеринге эге кижилдиге алып ажилдап болур. Оон ажилы нарын болган харым-салтыг. Илангы эвелеп бө-лүктү уруглары школага бө-лүктөлү мааа ай, үжүктөр-биле танышкы агелөөр болгай.

С. Сандан ажилыга кысы-мак, ол дөңгө бүтү күжүн салып чорутуулаан аныкта, төш-кити ажилынын ийдегилди киркичтин, пропангити бо-бушмаан, дөңгө уругларын өргө-лөп нези бооп ажилдап, чур-тап чорур. Коммунист С. Сандан ажилдап, чурттап, ажил-теп азырап дөңгө сөстөрүн үнөй улу, уталам ханы дөңгө билинчир.

Оон карак кызыл ажилы шаңдал-макталдар-биле дөңгө-дөңгөтүнчө. Оларын аразын-дан Ленинчи юбилей медалы анаа онза үнөли.

Хандагайтын № 1 элси-сактын өргөдөчү, ийде-гилди коммунист С. Сандан бөдүнү коллективини ат-ал-дары дөңгө шуугуру, кысымак ажилдап чорутууларын бирээ-ли. Эзулут коммунист дааны-пач ажилыга аз сеткилдиге кижини амыр-менди орту-дан олутуулар мындыг анык-тыг.

Монгуш ДОРЖУ.

ШЫДЫРА

ТЕРГИИДЕКЧИЛЕР—ҮШ

МИЛАН. Шыдыра талалы-биле делегейни гроссмейстерлер маргалакында дөңгө, бешки салгыларын сооноа үш кижы өскө артыккары мурнап, шилдигелерин олутурунда кирген. Эге өөннарда 2,5 саныг турган Лайош Портинше (Венгрия) өгөс-ла гроссмейстер Либонир Либович биле делегей чемпиону Анатолий Карпов немец бергенер. Л. Либович баштай италян Серджионо уткан, даразында Гитран Петросян-биле хаймынашкан. Карпов Вольфганг Уншикер биле (ФРГ) ужурашыкында чү-ле 15 минута чарыдаан. Барынын Германиянын гроссмей-стери, казан шөлге хамык-ла бодалары бөдүн хөвөөр, эге көштер (олар испан салгыны ойшооннар) бешин салгыра-ваанда-ла оон нооны делегей чемпионуна хей бодаларынын доктаалы ужур чок хал-даскыгынын азынче кире берген, оон ийди утукла-рын соодалап каан. Ак тала-зы-биле кончт кичээлгил ойноан АКШ-ын чемпиону Уолтер Браун биле А. Карпов даразында хунде хаймынаш-кан.

Ол-ла салгыларда Портин ийи удаа аажок берге бай-даларды турштардан ушуну үгөн. Ол Михаил Таль-биле чехословак шыдырачы Ян Смейкал-биле ужурашкан. Бо салгыларын баштайгында делегей чемпиону чорал М. Таль өөнүчү агенин тер-гини өй ойноаш, салгыны соңураалып турар үлө шыды-ры частырылгы көш ийлеп, ооун төндүр ойлоашы-даа телефон дамчыттыр хаймыг чөшпөшөкөн. Ынчалза-лаа бешки салгыда Рита чуртут

«Кымытанган» шыдыра-чы ноюу башында олду ийи карак азыр ийи көшөш, камгалыга азы-биле ойноаш, чедип алган артыкшыдыг эки туружу төндүр салып четкипкөндө-ле, швед Ульф Андерссон 26 дугаар көште дүжү берип, маргаладага баштайгы тилдеген дөңгө М. Тальга байыр чедирген.

Маргаладагы киркич-терин мурнап турар шилдигелерин бөдүндөш шөлүгү-да чымып калбай, чыгыс-лаа аштырышкында таварышпаан өскө бир делегей чемпиону чорал Петросян оларын чөдөрүнн кыры чоруп оорат. Москванын бо шыды-рачынын амыр-менди кымы-даа уткан, салыг бугуу-да даңгаар хаймынаш туруу берген.

Дөңгө, бешки салгылар-ын арткап түндөлдө ийи салыг баша ойналтыган. Ларсенте утуруу каан Уншикер Ан-дерссон-биле хаймынашкан.

Азыгы салгыны дүүн, ав-густ 26-да ойноан. Беш салыг соонда А. Карпов, Л. Либович, Л. Портин мурнап турар. Оларын кайсы-даа 3,5-3,5 санынч. Оларын соо-далап 3-3 саныг У. Браун-биле Л. Смейкал чоруп оорат. Т. Петросян—2,5, М. Таль—2 саныг.

(СТА-нын көрр.).

ХӨРЭЭЖЕННЕР ЧЫЛЫНГА ТУРАСКААТКАН

Республика найсылалы Кызыл чылдан чыкче улам-ча чагайым, ногаачыттымын келген. Оон ырак-узак черлерден келген аалчыларынын «Кайгамчык чараш хоорайды» деп, магадан турары та-варылга эвөс. Кызылчылар но-гаач сөсөрлөктү шыккан хоорайын сөөлү үдө ийи-буру чөкөчөк тарып, улам аян кыр каастап келгенер.

Эртен субботада хоорайын Оятыр кудумчузуна салгыжыга чөкөчөк дөңгө-гөн болган. Кызылчылар сөөлү 20 чылдарда чөкөчөк дөңгөтөшүп үзүктө чөк эртти-рип, бо арзында эвөш эвөс дүржүлганы чедип алганар. Моон уламчандан аны-ангы организациларда чамдык хө-рөжөнөр чөвүлгелери дөңгө-гөле шыадыла турар тускай тургужу бөня бо үенин дур-гузунда доктаамап шилп ал-ган. Эртен 10 шак чедип тур-да делегейге кырышкан орга-низациалар белең кылдыр ши-меттинчелер. Бо удаада деле-гейге 30 ажыг организациа кырышкан.

Бо чылдык чөкөчөк дөңгө-гөн 1975-делегейин хө-рөжөнөр чылдыг болган ал-дарыг совет улустун фашист-тин Германияны тилдээниң 30 чылдын юбилейинге ту-раскааткан. Организациа бүрү-зүпүн чөкөчөктын шилп, олардан боодаларын, стөндилерин темажыды кылганнын шынары сөөлү үш-дөрт чыл-

үрө-түнүлдөй болганга дөң-гө-гө бөдүткөөн.

Түндөлдө делгаскөрия эң эки ногаачыдым, чүдү-бүрү чөкөчөк өстүрүп, делегейге эки композиция тургузуу ки-ришкен дөңгө № 14 механаза-ция өргөдөчү болган Иш-тинки хөкөчөк министрство-зунда хөрөжөнөр чөвүлгелери-нинде бири чөри алганын чарлап, бирги чөригенин дипло-мари болган Хундулут бө-жиктери тымыскап. Ийги чө-рөш хангай база ийи болган «Харылаашын АТБ-ни биле Автоосетлеге заводунда хө-рө-жөнөр чөвүлгелери алган.

Ол шыкша хөкөчөк эки ногаачыдым, чөкөчөктер ут-ка-штырылгы боодалар кылга-ны дөңгө респотребсоюзга АТК-ынга бири, типография-га ийги чөригени берип, ийги чөригени дипломарын тымыскап. Шилдигени тема-ны байлашкыдым, эки көргү-көн чөригени база ошалап дөңгөтөлөн. Маңаз бирги чөри Кызыл-садыг, ийгилиги — тубдиспансер, столоваалар болган ресторанныр трези эл-дөөнөр.

С. ТАС-ООЛ.

ЧУРУКТА: харылааш чөри-гичи делегей булуу.

С. ФЕОКТИСТОВТУҢ ФО-ТОЗУ.

УРУГЛАРГА ФИЛЬМНЕР

МОСКВА (СЭТА). Москва-ның эң дөңгө дээр кинотеатр-ларын августун 25-те чалып көрүкчүлөр элөмөлөшкө тур-ган. Найсылала «Школа, экин» деп кинофестивалдык ажыттыгыны ол, ону чаа өөр-

ШЕВЕРЛЕРНИҢ ХОЛУ-БИЛЕ

дөңгө чылдың эгелөөринге холбаштыр организастаан.

Уруглар дугайында болган уругларга чаа уран-чөтө, до-кументалдык болган өскө-даа фильмдерин неделя дугузула оларга көргүзөр. Фестиваль хунеринде тематиктиг «Бис-тин Төрөн туртуу» — Совет Эвиле» деп көргүзүлгөр бо-лур. «Бирги классчынын хун-дөп чыгыс болган кино-ба-йырлаа база болур.

дарын дөңгөтөлөн иркак бөдөң болган. Бо дөңгө бис-тин эртин хөрөжөнөрүнүн чөкөчөктерин өстүрүп билерини, оларын чогаалдык, эстедиктиг культуразын бөдөнүнүн хөкөчөк-дир.

Организациалар тургула-йында-ла адрестерин улу стөндилерде чөкөчөктерин бижип көргүскөн. Илангы № 14 ме-ханизациа эргелдигин, Кы-зыл-садыгын, республика эл-мөдөгөнүн, асче-салта кол-лективтеринин, юбилей стө-ндилдигин, республика типо-графиянын, № 6, 4 школа-ларын болган хоорайын харылааш салгырынын, Иштжи хөкөчөк министрствозуны, автосетлеге заводунун дөңгө, өскө-даа организациаларын делегейге каракка көксү, чо-нун кичээлгени хаара тудуу турган. Дөңгөтөлөн темажы чөкөчөктейин-даа чыгыс аай болза, оон организациа бүрү-зүпүн уран, азы-буру кыл-дыр көргүскөни дык эскери-чиг.

Тилдөөлөн 30 чылдыг ту-раскааткан Кызыл-садыг кол-лективинин меңе отту бөдүдү хып турар кылдыр көргүскөн

СОНУ УРУГАКТАРГА

УКРАИН АРЫГЛАР-НЫҢ ЭҢ УЛУУ

Украинада эң улуу назымдыг мияштарга тускай паспорттары берген. Оларын аразында эң-не улуу кылдыр Ровно чогу-нун Рокитное шилдиге «Эв-фим азында белең дөңгө дүң мияшты саван. Ол муң ажыг чыл иштине туруп келген. Рокитное чогуула үш чүс хары-лыг дубтар ийишкө-биле ол беш тектар ажыг чөри эвөп туралар.

Ол ховар мияш ол чөригич ногаан арганын чыг-тык «коочуку» эвөс. Ровно чо-гуула 25 дубтарын бойдустан тураскаал кылдыр чарлааш, хунуе камгалалыга алган. «Камгалал бижиктери» — табл-калар оларынч назы-кыныг дугайын чугаалап турар.

Полесская өскө кайгамчык мияштар база эвөш эвөс. Ров-но чогуула Шубоковта 250 хар-дыг каштан май баш. Сарыла-мындыг элентиг мияштар бар, тозан харыг ийи чойган бот-боттарында орамык бергенер.

ШУУРГАННАР АННААШКЫНЫ

Туркмен ССР-нин Эртемдер академиянын кудуг хову шилдигел институтунун эртем-

БӨРӨНКИЧЛЕР ХҮЛЭЭП АЛЫР

Чачаана хоорайын № 6 профессионал-техникни хуулици болган «Тыва көзө-туудү» трези 1975—1976 өөрдилге чы-лынга өөрөнчүлөр хулээп алдыгын чар-лап тур.

Бир болган ийи чөл-өөрдилгелиг учи-лише:

- шукатур-малырларны;
- дашчыларны;
- баянчыларны бөдөңтөзөр.

Училишеге 8 чыл школазын дооскан 16 хардан өрүп назымдыг оолдар болган уруглары хулээп алыр. Өөрөнчү кирген-ерин үш натап чөмгөр, иди хеп-биле, тускай хеп-биле, өскө хоорайлардан кел-геннерге обжективини хандырар.

Директорун адынын кырынга били-

МОСКВАДАН

9.00—Дамчылыглар програм-масы.	17.30—«Уе». Информастыг програм-ма.
9.05—«Хөм мяч» клубтун ша-налы дөңгө. Эңдүг.	18.00—Стаханов шилдиге» кино. 40 чылдыг ту-раскааткан Москва-нык аныкчарынч келгези. Эңдүг.
10.05—Д. Фурманов — «Ча-наас».	19.30—Документалдыг фильм. 19.40—Хөй сериялыг уран-чө-чен телефильмин баш-тайгы көргүзүл. «Исте-гени билинчилер чорудуу турар». 10-гу хө-рек. «Харым согу», 1-ги серия.
10.50—«Телур дугайында рас-сактар». Дамчылыг-ны Н. А. Абалкин чорудуу.	21.10—Телемөдөзөлөр.
11.50—Мелзалер.	21.20—Телемөдөзөлөр.
12.00—Уругларга фильм.	21.53—«Ийишкө амыр-менди-нин акрыны». Дамчы-лыг.
13.00—«Кара эленингерде». Уран-чөчен фильм.	22.00—Мал чөмийнч бөдөң-чөкчөк чөкөчөк кооперт.
14.20—Мультифильм.	22.30—«Прагаал салгыустан чор мөң». Басер Киров мурнап, Эңдүг.
14.40—Хөй сериялыг уран-чө-чен телефильмин баш-тайгы көргүзүл. «Исте-гени билинчилер чорудуу турар». 10-гу хө-рек. «Харым согу», 1-ги серия.	23.00—23.30—«Уе» Информас-тыг программа.

«Бүгү-штининч өөрөдө-гөз — кол эвөс». Мурнуку чүдү.

«Туктары — муракчы-ларга». СЭКП обкомуну. Тыва АССР-нин Министрлер Чөвүлгенин, обдирфөвүлгө-лүн болган ВЛКСМ обкомуну доктаалы.

«СЭКП-инч XXV сөз-дөңгө телестик утукчу». Кы-зыл хоорайынч коллективте-риниң митингилери.

Хананы салгыны болган каастап кылганы ортакы чүс чылдык талалы-биле бөдөң, културалыг көргүзү ту-рар.

Т. ЕФИМЦОВ, СЭТА-нын корреспондентин, ОРДЖОННИДЗЕ.

Бөгү республикага будутта-гылап каап турар хун болур, чамдык чөригелер кайгыктар чашкыныр болур. Хаттыг дүргени сөкүндө 5—10 метр. Агаарын температуралы да-дык чөригелер 10—15, а оон артыккарына — 17—22 гра-дус чылгы.

Агаар

Кызыл будуттагылар, дү-не болган эртен кыска чатты-лар, дөңгөтөлөшкөн болулар. Агаарын температуралы 18—20 градус чылгы.

Редатор В. С. ШАРАВИН.

КИНОТЕАТРЛАРГА

АВГУСТ 27-ДЕ

«НАРЫБАЛ»: «Бөбө» (1-ги, 2-ги сериялары) 9.30, 12.30, 15.10, 18.00, 20.50 шактарда.	«КАА-ХЕМ»: «Насим» 14.30, 16.30, 18.30, 20.30 шактарда.
«ВОСТОК»: «Соколов» (1-ги, 2-ги сериялары) 14.00, 17.00, 20.00 шактарда.	«ЧАЙГЫ КИНОТЕАТРА»: «Уагу сагуустан» (1-ги, 2-ги сериялары) 17.00, 20.00 шактарда.

РЕДАКЦИЈАНЫҢ АДРЕЗИ.

Тыва АССР-инч Министрлер Чөвүлгенин Нон үндүрө чөр, полшароа болган нон салгыны талалы-биле өргөдөчү типографиязы. (Кызыл, Шетинки-Бравченко кудумчуу, бажын № 1).

Былза Шетинки-Бравченко кудумчуу бажын № 3 ТЕЛЕФОНАРЫ: Редаторун 24-63, редакторун орадыкчыларын 35-24, пропаганза кылдынын 31-76, харымсалалыг секретарын 23-35, партияны амыр-менди кылдынын 37-13, культура кылдынын 23-54, сөзө ажил-агы кылдынын 21-47, глеттур кылдынын 23-54, чага кылдынын 41-27, информациона база совет тургузуу кылдынын 20-60, азырын 27-41, бухгалтериянын 50-22, солуг келбөй баргада 32-75, телефонче холдтар.

ПРОПАГАНЗА КЫЛДЫНЫН 31-76, ХАРЫМСАЛАЛЫГ СЕКРЕТАРЫН 23-35, ПАРТИЯНЫ АМЫР-МЕНДИ КЫЛДЫНЫН 37-13, КУЛЬТУРА КЫЛДЫНЫН 23-54, СӨЗӨ АЖЫЛ-АГЫ КЫЛДЫНЫН 21-47, ГЛЕТТУР КЫЛДЫНЫН 23-54, ЧАГА КЫЛДЫНЫН 41-27, ИНФОРМАЦИОНА БАЗА СОВЕТ ТУРГУЗУУ КЫЛДЫНЫН 20-60, АЗЫРЫН 27-41, БУХГАЛТЕРИЯНЫН 50-22, СОЛУГ КЕЛБӨЙ БАРГАДА 32-75, ТЕЛЕФОНЧЕ ХОЛДАТ.